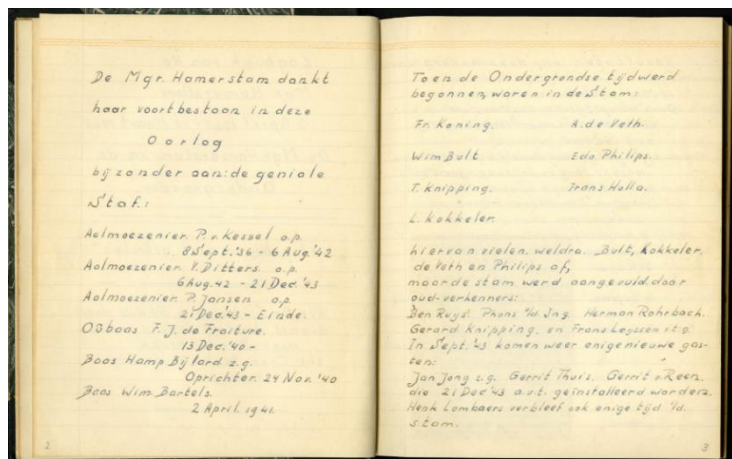

In Nijmegen waren voor de oorlog bij de verschillende parochies katholieke Scoutinggroepen actief. Aan de parochie van de Maria Geboortekerk aan de Berg en Dalseweg in Nijmegen was de mgr. Hamergroep, onderdeel van de Katholieke Verkenneren, verbonden. De groep was op 8 september 1936 opgericht door Pastoor Biesta. Ze had welpen en verkenneren en de leden droegen een bruine das. De groep was vernoemd naar de Nijmeegse Ferdinandus Hubertus Hamer die missionaris was en in Mongolië tot bisschop werd gewijd. Tijdens de Bokseropstand werd hij onder afschuwelijke omstandigheden in juli 1900 ter dood gebracht.

Vlak voor de oorlog nam Aalmoezenier P. van Kessel het initiatief om een stam op te richten en hij vroeg Hampie Bijlard of hij de nieuwe stam wilde leiden. Op dat moment was Hampie nog lid van de Petrus Canisiusstam van de Sint Jorisgroep, waar ook Jan van Hoof lid van was en Jos de Fraiture oubaas. Op 24 november 1940 richtte Hampie de Mgr. Hamerstam op en werd Baas van de stam. Jos de Fraiture werd oubaas.

Na het verbod op Scouting in april 1941 ging deze stam ondergronds verder onder de naam Debatingclub. Wim Bartels, hopman bij de groep, werd toen Baas omdat Hampie naar Duitsland vertrok, waar hij als architect de herbouw van gebombardeerde steden begeleidde. Hij zorgde ervoor dat veel Nederlandse jongens uiteindelijk als dwangarbeider aan de Arbeitseinsatz konden ontsnappen. De stamleden kwamen ondergronds samen, onder andere in de stoffeerderij van dhr. Beerendonk aan de Groesbeekse Dwarsweg en de villa van dhr C. Schretlen, commissionair in effecten, die achteraf woonde aan de Holleweg 67 in Nijmegen. Na het vertrek van Pastoor van Kessel in augustus 1942, werd Pastoor Van Ditters aalmoezenier. Hij werd op 21 december 1943 opgevolgd door Pastoor P. Jansen.

Tot de voortrekkers van het eerste uur behoorden Frans Koning, Wim Bult, Toon Knipping, Couch Kokkeler, A. de Veth, Edo Philips en Frans Holla. De voortrekkers Bult, Kokkeler, de Veth en Philips stopten vrij snel maar de verkenneren Ben Ruijs, Gerard Knipping, Fons van den Ing, Herman Rohrbach en Frans Leijssen kwamen de stam versterken. Ook Frans, de broer van Toon en Gerard Knipping, was lid. Gerard hield in de oorlog een logboek bij

over de activiteiten van de stam. Op 21 december 1943 worden Gerrit van Reen, Gerrit Thuis en Jan Jong als aspirant voortrekker geïnstalleerd. Ook Henk Lombaers was een tijdje lid. Verschillende andere jongens worden in het dagboek als (aspirant) voortrekker genoemd.

Op initiatief van Pater van Kessel wordt als alternatief voor de verkenner het Jongens Gilde opgericht. Er komen nieuwe jongens van buiten bij en de groep wordt zo ingericht dat eventueel doorgestart kan worden als verkennersgroep. Er worden twee Gildes opgericht, die onder leiding stonden van Vaandrig Bartels en Vaandrig van Haaren. Op 17 september 1943 wordt de Mgr. Hamertroep heropgericht vanuit de Gildes en Bartels wordt hopman. De stamleden nemen de rol van instructeur van de verschillende patrouilles op zich. Gerrit Huis wordt samen met Toon Knipping instructeur van de Kievitenpatrouille. De patrouille houdt tijdens de oorlog een illegaal logboek bij.

Op 22 februari 1944 verscheen het eerste nummer van het illegale groepsblad Scout Post. Het kende een vrij grote oplage en er gingen ook exemplaren naar adressen buiten de stad. De redactie bestond uit Ton Milder, Frans Knipping en Jan Jong. Ook Gerard Milder hielp soms mee. Toon Knipping verzorgde de illustraties. Onder gevaarlijke omstandigheden en bij weinig verlichting typten en stencilden ze het blad, mede onder leiding van hopman Wim Bartels. Wim schreef ook diverse artikelen. Er verschijnen 7 nummers en de schrijvers en redactie gebruiken schuilnamen. Eén van de schrijvers is Vliegend Hert, de scoutingnaam van Gerrit Thuis.

Op 17 september 1944 begint de operatie Market Garden. Direct na de eerste bombardementen en beschietingen waren voortrekkers van de groep actief. Veel scouts hielpen met het blussen van branden, want door alle beschietingen en bewuste brandstichting door de bezetter staat de stad in brand. Het zijn gevaarlijke activiteiten want de bombardementen en luchtgevechten gaan ondertussen gewoon door.

Op 21 september 1944 is de Waalbrug in Nijmegen ingenomen en kunnen scouts weer hun uniform aantrekken. De padvinders, verkenners en voortrekkers melden zich die dag bij Kweekschool de Klokkenberg waar hoofdcommissaris en districtscommissaris Arie Oosterlee van de NPV directeur is. Ook de districtscommissaris van de Katholieke Verkenners Leo van der Kun is hier. De jongens krijgen opdrachten om te helpen met het overbrengen van boodschappen omdat de telefoonlijnen niet meer werken en het verlenen van hulp in schuilkelders en ziekenhuizen. Voortrekker Jan Jong komt om bij het uitvoeren van een opdracht. Gerrit is betrokken bij het regelen van de uitvaart waar Gerard Knipping het voortouw in neemt. Tijdens de dienst dienen Gerrit Thuis en Gerard Knipping de requiemmis. Regelmatig moeten ze schuilen voor granaat inslagen tijdens de uitvaartdienst en de tocht van de noodkerk naar de begraafplaats.

De stamleden Gerard Knipping, Frans Holla, Gerrit van Reen, Frans Koning en Herman Rohrbach worden ingezet bij het Oud Burgerghuis en de daarachterliggende bunker. Hier waren burgers al meer dan 10 dagen aan het schuilen voor het oorlogsgeweld. Ze ruimen de boel op en richten de bunker in als noodhospitaal. Later gaan Wim Bartels, Frans Holla en Wim Lessman aan de slag op het Dominicuscollege, dat dienst doet als doorvoerkamp voor bewoners uit de Betuwe naar Brabant en België. Gerard Knipping en een aantal anderen gaan aan de slag op de Annastichting als koerier (ordonnance), bom disposal assistents en in de administratie.

De groep gaat door na de oorlog en krijgt in mei 1945 toestemming om te splitsen in twee troepen. Gerard Miltenburg wordt waarnemend hopman en Gerard Thuis vaandrig van troep

1 en G. Bakker wordt hopman, samen met Herman Rohrbach als vaandrig bij troep 2. Ook Gerrit van Reen neemt een tijdje de rol van vaandrig waar.

Meer informatie

[Studiezaal Nijmegen - 579 Logboek Hamerstam - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – fragment bezetting 1942 - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – Nijmegen onder granaatvuur 1944 1945 transcriptie - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – Nijmegen onder granaatvuur 1944 – 1945 - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 689 Mgr. Hamergroep \(Scouting Nijmegen-Oost\) 1936 – 1991 dl 2](#)

[Studiezaal Nijmegen - 689 Mgr. Hamergroep \(Scouting Nijmegen-Oost\) Logboek Kieviten 1936 - 1991](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.